

УДК 331.52(477)

Н. І. ЗІНКЕВИЧ,
*Перший заступник директора,
Державний центр зайнятості Мінпраці*

СУЧАСНИЙ ПРОФІЛЬ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ПРАЦІ

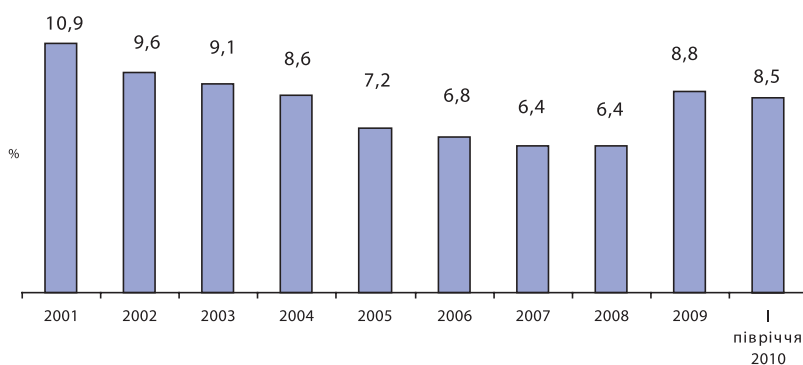
Постановка проблеми. Вплив світової фінансової кризи на переважну більшість країн світового співтовариства проявився, насамперед, через значне погіршення макроекономічної динаміки. Сучасна криза має системний характер: її наслідки позначилися на економіках більшості країн світового співтовариства, включаючи Україну. Приналежність України до системи світового торговельного обміну на тлі накопичення проблем у країнах-імпортерах української продукції, з одного боку, та наявні внутрішні диспропорції в національній економіці, обумовлені ускладненням впровадження прогресивних технологій, низькою ефективністю фінансових інститутів, виявились фатальними. Орієнтація вітчизняного експорту на сировинну продукцію та продукцію первинної переробки (деревина, металопродукція, мінеральні добрива) при зниженні попиту на них призвели до різкого скорочення обсягів валютної виручки, простою на багатьох металургійних підприємствах.

Аналіз останніх досліджень. Розвитку, функціонуванню ринку праці під впливом світової фінансової кризи, заходам щодо мінімізації її негативних наслідків присвячено достатньо уваги вітчизняних та зарубіжних авторів. Серед вітчизняних науковців, які досліджують означений спектр проблем, С.І.Бандур, І.Ф.Гнибіденко, А.М.Колот, Е.М.Лібанова, Л.С.Лісогор, В.В.Онікієнко, І.Л.Петрова, В.А.Савенко. Однак дотепер низка проблемних питань залишається дискусійною або недостатньо дослідженою. Потребують першочергової уваги проблеми, пов'язані зі специфікою стану ринку праці в кризових умовах, вирішення стратегічних орієнтирів і тактичних цілей протидії посиленню негативних тенденцій у сфері зайнятості. Це обумовлює актуальність дослідження проблем ефективності антикризових заходів. Як зазначалось на 98-й Міжнародній конференції праці у червні 2009 року, „затрагивающий всех глобальный экономический спад делает невозможным для какой бы то ни было страны в краткосрочном плане тиражировать свой опыт выхода из кризиса. Если все страны будут стимулировать свою внутреннюю экономическую активность, в первую очередь, благодаря занятости и социальной защите, есть возможность восстановить глобальный экономический рост и торговлю” [1].

Метою статті є детальний аналіз сучасних тенденцій українського ринку праці та впливу запроваджених у 2009 році антикризових заходів у сфері зайнятості для стримування безробіття та повернення незайнятих громадян до продуктивної зайнятості.

Виклад основного матеріалу. Шок від дії зовнішніх чинників ринок праці України відчув дуже швидко, незважаючи на збереження позитивної динаміки у сфері зайнятості та безробіття з початку 2000-х років. Україна напередодні кризи, незважаючи на низькі порівняно з країнами Євросоюзу показники рівня зайнятості, вирізнялась разом з РФ серед країн СНД зростанням зайнятості та скороченням безробіття серед економічно активного населення за статеві-віковими групами та у міжпоселенському розрізі, тоді як у Молдові, Вірменії, Грузії рівень зайнятості у перехідний період знижувався.

Протягом перших трьох кварталів 2008 року на ринку праці України відслідковувалися позитивні тенденції зростання зайнятості населення та скорочення безробіття. У цілому за 2008 рік рівень безробіття, порівняно з 2007 роком, не підвищився та склав 6,4% економічно активного населення. Зростання безробіття спостерігалось у сільській місцевості. Чисельність зайнятого населення, порівняно з 2007 роком, зросла на 67,6 тис. осіб, а рівень зайнятості до 59,3% (у 2007 році – 58,7%). Однак посилення кризових явищ в економіці України наприкінці 2008 року призвело до збільшення рівня безробіття (рис.1).

Джерело: Державний комітет статистики України, експрес-випуск №234 від 28.09.2010 р.

Рис. 1. Рівень безробіття населення (за методологією МОП)
(у відсотках до економічно активного населення)

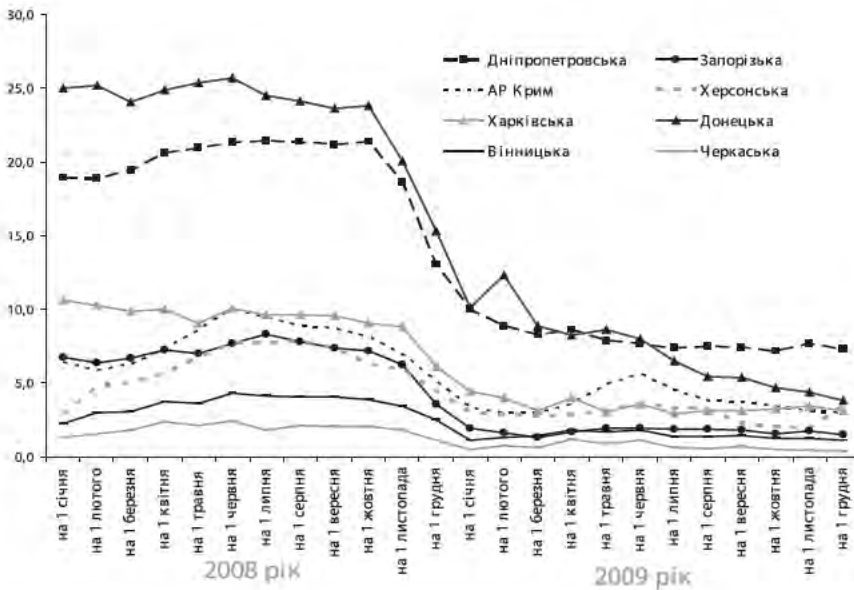
Слід зазначити, що ринок праці в Україні відреагував на спад фінансових ринків у США з певною затримкою. Іпотечне житлове кредитування продовжувалось в Україні, як і в Російській Федерації, Казахстані, практично до кінця 2008 року, у будівельній та суміжних галузях ліквідація надлишкової чисельності працівників почалась наприкінці 2008 – на початку 2009 року. Найбільш руйнівного удару Україна зазнала під дією миттєвого зниження довіри інвесторів, різкого спаду обсягів інвестицій та притоку капіталу. Після тривалого зростання прямих іноземних інвестицій за 2000–2007 роки їх обсяги, які безпосередньо впливали на зростання ВВП, у 2009 році значно скоротилися. Якщо у 2008 році в економіку України іноземні інвестори вклали 10911,1 млн. дол. США[2] прямих інвестицій, то вже у січні–вересні 2009 р. – лише 3948,4 млн. дол. [3], що становить 46,3% обсягів відповідного періоду попереднього року.

Стрімке скорочення обсягів виробництва вразило не тільки підприємства, а й цілі галузі. В умовах скорочення сукупного попиту так званий „downsizing”, або ліквідація надлишкової чисельності робочих місць став звичним явищем у багатьох українських

компаніях. Як правило, це стало реакцією на зовнішні шоки експортоорієнтованих галузей і підприємств і найбільшою мірою – внаслідок негативного впливу погіршення ситуації в Росії.

Починаючи з жовтня 2008 року, ажіотажний попит на працівників практично в усіх сферах економічної діяльності та в кожному регіоні змінився на стрімке його скорочення і динамічне зростання реєстрації незайнятих громадян у державній службі зайнятості. Найбільш відчутно український ринок праці відреагував вже у грудні 2008 – січні 2009 року. У листопаді–грудні 2008 року було зафіксовано найвищі за останні п'ять років обсяги реєстрації безробітних мешканців сільської місцевості, у тому числі працівників сільського господарства. Третину незайнятих громадян, які перебували на кінець 2008 року на обліку в центрах зайнятості, становили колишні працівники сільського господарства, мисливства, лісового господарства. Певна частина громадян України зареєструвалися в центрах зайнятості як безробітні, сподіваючись на отримання допомоги по безробіттю у зв'язку з падінням платоспроможності та наявністю боргових зобов'язань перед банками по взятих позичках.

Посилився дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили. Упродовж перших трьох кризових місяців попит на робочу силу скоротився утричі, найбільшою мірою у промислових регіонах – Запорізькій, Дніпропетровській, Донецькій та Харківській областях [4] (рис.2).

Джерело: Адміністративні дані Державного центру зайнятості, 2008–2009 рр.

Рис. 2. Кількість вакансій, зареєстрованих у службі зайнятості, (тис. одиниць)

Найбільше скорочення зайнятості та зростання безробіття спостерігалось у I кварталі 2009 року, коли рівень зайнятості серед економічно активного населення у віці 15–70 років зменшився, порівняно з аналогічним періодом попереднього року, до 57,7%, а рівень безробіття досяг 9,5%. Кожен 6-й безробітний до звернення в ЦЗ більше року не працював, а кожен 5-й не мав професії або спеціальності.

Під впливом кризи найбільше скорочення кількості зайнятого населення у 1 півріччі 2009 року відбулося у будівництві (на 16,2%), промисловості (на 11,9%), діяльності готелів та ресторанів (на 8,1%), сільському господарстві (на 7,1%) як наслідок скорочення обсягів виробництва.

Стосовно причин незайнятості в Україні слід відмітити домінування звільнення за угодою сторін згідно зі ст. 36 п.1 КЗпПУ. Крім цього, 144,6 тис. працівників були звільнені у цей період за статтею 40 п.1 КЗпПУ (зміни в організації виробництва та праці). Це втричі перевищує показники докризового періоду. Більшою мірою звільнення торкнулося чоловіків, тоді як у 2007 – 2008 роках з цієї причини частіше звільняли жінок. Звільнення за угодою сторін (за адміністративними даними державної служби зайнятості за 9 місяців 2009 року) було причиною незайнятості майже 57% громадян, що перебували на обліку в центрах зайнятості. Насправді, у переважній більшості випадків, це – приховане звільнення. У перші кризові місяці його обсяги були надвисокими, що і спричинило „хвилю” на ринку праці.

Разом з тим у першому півріччі 2009 р. ситуація почала дещо стабілізуватися: чисельність зайнятого населення зросла, порівняно з 1 кварталом, на 172 тис. осіб та сягнула 20,2 млн. осіб, а чисельність безробітних зменшилася на 87 тис. осіб та становила 2 млн. осіб.

Гальмуванню безробіття, недопущенню масових звільнень на бюджетоутворюючих підприємствах різних видів економічної діяльності, збереженню їх трудового потенціалу сприяло широке застосування гнучких форм зайнятості у режимі скороченого робочого дня. Це – міжнародний досвід, що застосовується у багатьох країнах, який дав змогу зберегти в Україні понад 1 млн. робочих місць, де працюють понад 10% загальної кількості кваліфікованих працівників.

Слід зазначити, що майже 4,4 млн., або кожен четвертий з числа зайнятих в Україні у першому півріччі 2009 року був зайнятий у неформальному секторі економіки. Неформальний сектор в Україні зазнав незначного впливу фінансової кризи, оскільки майже 3 млн. зайнятих у неформальному секторі економіки – зайняті у сільському господарстві, де спостерігалось незначне зростання, порівняно з докризовим періодом, і для яких була характерною приналежність до членства в особистому селянському господарстві. Ще 523 тис. осіб були зайняті у торгівлі та ремонті, де попит на робочу силу зберігався на достатньому рівні.

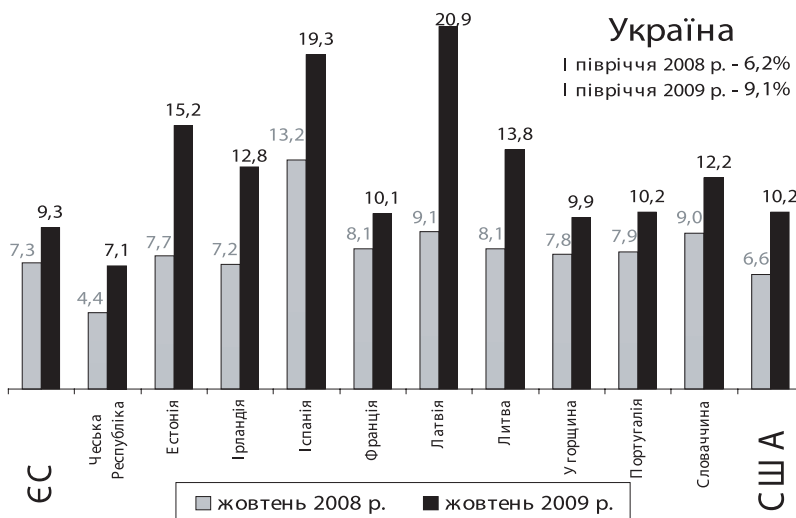
Водночас, на думку відомого експерта Міжнародної організації праці Алени Неспорової [5], неформальна зайнятість в умовах світової кризи є оперативним засобом задоволення попиту на робочу силу та забезпечує гнучкість ринку праці.

Втім, вихід з кризи знаходиться у площині посилення ролі реального сектору економіки, поверненні довіри до банків та підтримки платоспроможного попиту на товари та послуги. За 9 місяців 2009 р. року, за даними місцевих органів виконавчої влади, кількість створених робочих місць перевищувала кількість ліквідованих у сільському господарстві (на 27 тис.), торгівлі (на 22 тис.), операціях з нерухомістю (на 12 тис.), у сфері охорони здоров'я (на 2 тис.) та надання комунальних й індивідуальних послуг (на 4 тис.). Найбільше робочих місць було ліквідовано в торгівлі, переробній промисловості, на будівництві, операціях з нерухомим майном. Саме у цих галузях не відбулося швидкої адаптації до змін ринкових умов за відсутності кредитних ресурсів та зниження сукупного попиту.

Разом з тим з підприємств легкої промисловості у 2009 р. кризовому році вибуло на 6,5 тис. працівників менше, ніж у минулому (докризовому). Крім цього, в умовах суттєвого обмеження імпорتنих операцій на вакантні місця вітчизняних товаровиробників у

1 півріччі було прийнято 10,5 тис. працівників, переважно на текстильне виробництво, виробництво одягу та хутра. Понад півтори тисячі вакансій швачки, закрійника, взуттєвика та інших залишаються неукомплектованими. Крім цього, у 1 півріччі за понад 35 тис. працівниками галузі збережено робочі місця завдяки організації роботи в режимі неповної зайнятості.

Рівень безробіття в Україні, за даними Держкомстату, за 1 півріччя 2009 року склав 9,1% серед економічно активного населення у віці 15–70 років і зменшився проти 1 кварталу на 0,4%. У жовтні цього року він, за даними Євростату, становив у країнах Євросоюзу – 9,3%, у США – 10,2% [6] (рис.3).

Джерело: Інтернет-сторінка Євростату <http://eurostat.ec.europa.eu> (станом на 08.12.2009р.)

Рис. 3. Рівень безробіття населення в країнах ЄС та США (у відсотках)

В Україні у першому півріччі 2009 року найбільшими обсяги безробіття були у міських поселеннях (1460,3 тис. осіб), які майже втричі перевищували чисельність безробітних сільської місцевості. Рівень безробіття серед економічно активного населення у віці 15–70 років у містах склав 9,6% проти 7,8% – на селі. Частіше не мали роботи та активно її шукали чоловіки. Чисельність безробітних чоловіків в 1,6 разу перевищувала чисельність шукачів роботи серед жінок. Найістотніше від наслідків світової кризи, як і в усьому світі, постраждала молодь, особливо, юнаки. Кожен шостий безробітний – з числа молоді у віці 15–24 роки.

У регіональному розрізі найбільші обсяги безробіття спостерігалися у промислово-розвинених регіонах – Донецькій (213,2 тис. осіб), Дніпропетровській (130,4 тис. осіб), Харківській (111,9 тис. осіб) та Львівській (100,6 тис. осіб) областях. Найвища концентрація безробітних або частка тих, хто не мав роботи, активно її шукав та був готовий приступити до роботи, залишалася у Рівненській області (рівень безробіття 13,1%), Тернопільській (11,7%), Сумській (11,6%), Чернігівській (11,5%), Черкаській (11,1%), Житомирській (11%) областях. Найнижчим рівень безробіття був у м. Києві (6,6%), Севастополі (6,8%), АР Крим (7,0%), Одеській області (7,1%).

Динаміка зареєстрованого безробіття в Україні на початку 2009 року характеризувалась такими тенденціями. Упродовж першого півріччя 2009 року структура незайнятих громадян за професійно-кваліфікаційним складом динамічно змінювалась. Порівняно з докризовим періодом 2008 року, значно зросли обсяги зареєстрованих безробітних з числа професіоналів, фахівців, особливо кваліфікованих робітників з інструментом. У структурі незайнятих осіб, які перебували на обліку в службі зайнятості, значно підвищилась питома вага громадян з повною вищою, базовою та неповною вищою і професійно-технічною освітою за рахунок зменшення на 6% частки громадян з повною загальною середньою освітою.

Найбільший дисбаланс між попитом та пропозицією на робочу силу за професійним складом було зафіксовано державною службою зайнятості серед керівників малих підприємств, менеджерів підприємств, технічних службовців, пов'язаних з інформацією, а також кваліфікованих робітників з інструментом, робітників у галузі точної механіки, ручних ремесел та друкування, робітників, що обслуговують промислове устаткування, машини, а також складальників машин. Чисельність незайнятих осіб—представників найпростіших професій у 10 разів перевищувала попит на них, що свідчить про скорочення потреби підприємств у цій категорії працівників, а також оптимізації чисельності працюючих на підприємствах саме за рахунок цієї категорії.

Водночас третина світових компаній-роботодавців, незважаючи на кризу, навпаки, відчували труднощі при доборі кваліфікованих працівників. За даними найбільшої світової кадрової агенції Manpower, яка провела опитування 39 тисяч компаній, що пропонують роботу у 33 країнах світу, у десятку найпопулярніших на ринку праці професій, крім кваліфікованих працівників (skilled trades), також увійшли торговельні представники, агенти з продажу, інженери та технічні працівники, керуючі, виконавчі директори та бухгалтери. Незважаючи на кризу, багатьом компаніям не вдається знайти водіїв, секретарок та рядових робітників.

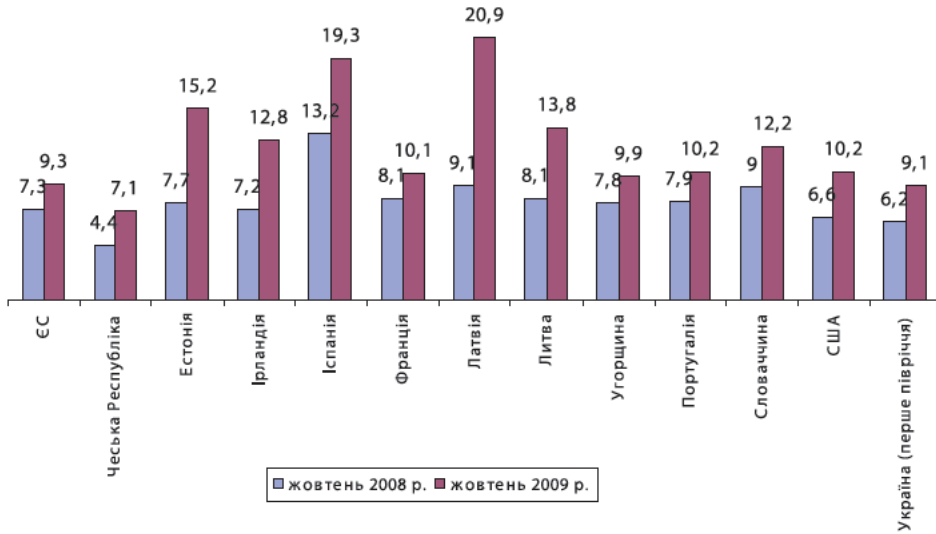
На жаль, активна ліквідація робочих місць виявилась не тимчасовим явищем. Вона може мати затяжний і довгостроковий характер. Тільки у жовтні 2009 року роботодавці заявили про планове вивільнення близько 40 тис. працівників, у листопаді — майже 30 тис. осіб.

За рік від початку кризи середньоспискова чисельність найманих працівників, які одночасно є платниками податків та внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, зменшилась на 852 тис. осіб (рис.4). Це позначилося на формуванні доходів бюджетів усіх рівнів та надходженнях до бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування. Відповідно, це звужує можливості фінансування превентивних та активних програм сприяння зайнятості населення за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Тому ще тривалий час шукачі роботи мають бути налаштовані на те, що будь-яка робота, навіть тимчасова і навіть у режимі неповної зайнятості, є кращим засобом для виживання, ніж відсутність роботи взагалі. Це є адаптацією до нових умов. За такими принципами працюють служби зайнятості Франції, інших європейських країн.

У доповіді Генерального директора Міжнародного бюро праці Хуана Сомавія на 98-й Міжнародній конференції праці (2009 р.) зазначалось, що „ризики, пов'язані з кризою для соціальної згуртованості і стабільності надзвичайно великі, щоб їх можна було ігнорувати„ [7]. З погляду МОП, на відновлення зайнятості потрібно як мінімум 5—8 років, а істотне скорочення безробіття можливе лише за умови досягнення стійких позитивних тенденцій

відновлення економіки. На 98-й Міжнародній конференції праці в Женеві (2009 р.) було визнано, що служби зайнятості ніколи ще не мали такого важливого значення, як у період криз, адже безробіття у світі, за висновками МОП, зростатиме до кінця 2010 року.

Джерело: Держкомстат України, щомісячні експрес-випуски “Заробітна плата та стан її виплати” за 2008–2009 рр.

Рис. 4. Середньооблікова чисельність найманих працівників, тис. осіб

Заходи державного регулювання безробіття у період кризи визначені Законом України „Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення впливу фінансової кризи на сферу зайнятості населення” №799 від 25 грудня 2008 року та запроваджені з 13 січня 2009 року. Прийнято 18 нормативно-правових актів та відбувається практичне застосування передбачених законодавством норм. Насамперед, внесено зміни до законодавства про зайнятість та соціальне страхування на випадок безробіття щодо статусу зайнятості членів особистих селянських господарств (далі – ОСГ), підвищення мотивації до пошуку підходящої роботи, запобігання утриманським настроям серед незайнятого населення шляхом застосування санкцій при отриманні матеріальних виплат по безробіттю громадянами, незацікавленими у пошуку роботи, та інше. Було розширено коло застрахованих осіб, до якого додатково віднесено працюючих пенсіонерів, осіб, які виконують роботи згідно з цивільно-правовими договорами, військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, інших осіб, серед яких як громадяни України, так і іноземці, особи без громадянства, які постійно проживають в Україні. Запроваджено дієві механізми захисту національного ринку праці шляхом посилення вимог до обґрунтованості залучення іноземної робочої сили.

Реалізація антикризового законодавства у сфері зайнятості впродовж січня–квітня 2009 р. дала можливість загальмувати масове необґрунтоване звільнення працівників за статтею 36 п.1 КЗпПУ (угода сторін) до скасування відповідної норми рішенням Конституційного Суду України від 28 квітня 2009 року. Порівняно з груднем 2008 року, коли після звільнення з цієї причини до центрів зайнятості звернулись і зареєструвались як

безробітні 178,7 тис. осіб, вже у березні таких безробітних було зареєстровано тільки 17,6 тис. осіб. Такий ефект антикризового законодавства був непередбачуваним. Однак, починаючи з квітня по жовтень, поновилися негативні тенденції зростання реєстрації після звільнення за статтею 36 п.1 КзпПУ (угода сторін) без дотримання відповідних гарантій працівникам. Водночас удвічі скоротились обсяги звільнень за статтею 40 п.1 КзпПУ (зміни в організації виробництва та праці). З листопада 2009 року поновилися традиційні сезонні коливання на ринку праці. В той же час, безробітних з членів ОСГ у січні–жовтні 2009 року зареєструвалось на 82 тис. менше, ніж у попередньому році, коли статус безробітного надавався зайнятим в ОСГ громадянам, виходячи з розміру доходів від ОСГ.

Однак прийняття антикризових заходів у сфері зайнятості та безробіття не вирішило автоматично усіх проблем. Адже чинне законодавство не врегулювало питання зайнятості власників (користувачів) земельних ділянок та їх соціального захисту від безробіття. Немає чіткого механізму розмежування, які категорії землевласників та користувачів відносять до зайнятого населення, і за яких умов такі громадяни можуть бути зареєстровані в державній службі зайнятості та визнаватись безробітними. Поки що невизначеним залишається порядок набуття членства в ОСГ та припинення його особами, які перебувають у родинних чи сімейних відносинах і спільно проживають з особою, якій надано ділянку для ведення ОСГ.

Законом України „Про внесення змін до деяких законів України щодо зменшення впливу світової фінансової кризи на сферу зайнятості населення” запроваджено виплату допомоги по частковому безробіттю, а також введено нові види соціальних послуг для зайнятого населення, спрямовані на збереження трудового потенціалу підприємств. Забезпечено збереження зайнятості понад 12,5 тис. працівників на 22 підприємствах завдяки наданню у період простою допомоги по частковому безробіттю. На 8 підприємствах, які вийшли з простою, на кінець грудня 2009 р. виплату такої допомоги завершено.

Діяльність державної служби зайнятості спрямована на посилення співпраці з роботодавцями. За 11 місяців 2009 р. на замовлення 180 тис. роботодавців було укомплектовано 596 тис. вакансій, або 52% загальної кількості. Тривалість укомплектування вакансій у розрізі регіонів коливалась від 5 до 11 днів. Незважаючи на скорочення попиту на кваліфіковану робочу силу, актуальними залишаються вакансії продавця, водія, лікаря, тракториста, слюсаря-ремонтника, аудитора, електрогазозварювальника, бухгалтера та інших. Це свідчить про появу ознак ділової активності на вітчизняному ринку праці.

Мінімізація негативних наслідків впливу кризових явищ на ринок праці України можлива за умов реалізації заходів активної політики зайнятості. У цілому за 11 місяців 2009 року послугами служби зайнятості скористалися 2,0 млн. незайнятих громадян. За цей період надано профорієнтаційні та інформаційно-консультаційні послуги понад 3 млн. осіб, включаючи зайняте населення. Крім цього, послугами інтернет-порталів державної служби зайнятості скористалися понад 2,4 млн. осіб, мобільного сервісу „Пошук роботи” понад 1,1 млн. осіб, операторського телефонного центру – понад 2,2 млн. осіб. На вільні та новостворені робочі місця з початку 2009 року були працевлаштовані 667,9 тис. незайнятих громадян, до тимчасових громадських робіт залучено 234,4 тис. осіб, 145,4 тис. проходили навчання під замовлення роботодавців. Однак загалом результативність діяльності державної служби зайнятості, спрямованої на забезпечення соціального включення неконкурентоспроможних верств населення до суспільного життя, залежить, насамперед, від можливостей економіки, послідовності та зваженості економічних реформ, ефективності управління.

Висновки. Таким чином, необхідно зазначити, що важливим чинником мінімізації негативних наслідків кризи на ринку праці виявилася страхова модель забезпечення соціального захисту населення від безробіття. Це найбільше надбання і результат соціального діалогу. Разом з тим регулювання процесів на ринку праці в період кризи не може відбуватися звичними методами, які застосовувались на етапі підйому економіки, скорочення безробіття та нестачі кадрів. Це неможливо і недоцільно. Реалізація законодавчих норм щодо мінімізації утриманських настроїв, мотивації до пошуку підходящої роботи та оперативного працевлаштування на актуальні вакансії за сприяння Державної служби зайнятості дала змогу дещо стабілізувати ситуацію. Уповільнення поширення кризових явищ в економіці, поява стабілізаційних ознак її розвитку, поживлення макроекономічної динаміки, наряду із прийняттям низки нормативно-законодавчих актів, спрямованих на мінімізацію впливу кризових явищ на сферу зайнятості, призвели до стабілізації ситуації на вітчизняному ринку праці. Насамперед, скоротилися обсяги реєстрації безробітних у центрах зайнятості у зв'язку з вивільненням працівників за ініціативою адміністрації, за власним бажанням, а також з числа осіб, не зайнятих з інших причин.

Однак ринку праці якнайшвидше потрібні позитивні сигнали, передовсім, зростання попиту на робочу силу. Для цього мають запрацювати не лише фактори макроекономічного зростання, а також сформуватися соціальний капітал у суспільстві. Українським феноменом на шляху подолання кризи має стати соціальний діалог як той ґрунт, де ростуть три дерева – соціальна відповідальність бізнесу, соціальна згуртованість людей праці та соціальна стабільність у державі.

Джерела

1. Доклад Генерального директора МОП Хуана Сомавія „Преодоление глобального кризиса в отношении рабочих мест. Восстановление экономики на основе мер по обеспечению достойного труда”, Женева, 2009 р.
2. Державний комітет статистики України, експрес-випуск №34 від 16.02.2009 р.
3. Державний комітет статистики України, експрес-випуск №235 від 13.11.2009 р.
4. Адміністративні дані державної служби зайнятості, 2008–2009 рр.
5. Алена Неспорова та Вільям Неро. Поширення гідної праці у країнах Східної Європи, Центральної Азії та Туреччині. Регіональне бюро МОП для країн Європи та Центральної Азії, Женева, 2009 р.
6. Інтернет-сторінка Євростату <http://eurostat.ec.europa.eu> (станом на 08.12.2009 р.)
7. З доповіді „Подолання глобальної кризи відносно робочих місць. Відновлення економіки на основі заходів по забезпеченню гідної праці” (червень 2009, МОП, Женева).

Анотація. У статті аналізується стан зареєстрованого ринку праці України в умовах кризи, досліджуються чинники впливу на динаміку безробіття на вітчизняному ринку праці, визначаються основні тенденції його розвитку в умовах поширення кризових явищ у сфері зайнятості, обґрунтовуються шляхи мінімізації впливу наслідків світової фінансової кризи на ринок праці України.

Аннотация. В статье анализируется состояние зарегистрированного рынка труда Украины в условиях кризиса, исследуются факторы влияния на динамику безработицы в рамках отечественного рынка труда, определяются тенденции его развития в условиях нарастания кризисных явлений в сфере занятости, обосновываются пути минимизации влияния мирового финансового кризиса на рынок труда Украины.

Summary. In the article the conditions of the labour market of Ukraine in crisis period are analyzed, the factors of influence on unemployment dynamics in the framework of national labour market are

investigated, the main tendencies of labour market development under conditions of crisis are defined, the significant legislative initiatives aimed on overcoming of the tension in the employment sphere are performed, the effective ways of the minimization of the considerable impact of the global financial crisis on the labour market are investigated. Influence of reduction in 2009 of quantity of employment population, and, foremost, the hired workers on the financial state of Fund of the compulsory state social unemployment insurance of Ukraine, and also its possibilities to finance the active programs of assistance of employment of population in pre crisis volumes is analyzed in the article. Attention on the exceptional role of services of employment in the period of crises is accented, as, in opinion of ILO risks of height of unemployment in the world will remain in 2010. In the article is drawn conclusion, that in the folded situation the job seekers must be adjusted, that any work, even in the mode of half-time, is the best mean for adaptation at the market of labor, than absence of work as such.

Ключові слова: *світова фінансова криза, ринок праці, соціальний захист, мінімізація негативних наслідків кризи.*

Ключевые слова: *мировой финансовый кризис, рынок труда, социальная защита, минимизация негативных последствий кризиса.*

Key words: *world financial crisis, labour market, social protection, minimization of negative consequences of crisis.*

Стаття надійшла до редакції журналу 04.01.2010 р.